

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

**Πρόταση ΟΕΕ
για άμεσες παρεμβάσεις
τόνωσης της οικονομίας και των
επιχειρήσεων**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πρόταση ΟΕΕ για άμεσες παρεμβάσεις τόνωσης της οικονομίας

Αναμφισβήτητα, η πρόσφατη υγειονομική κρίση έχει αφήσει ανεξίτηλα τα σημάδια της στην ελληνική οικονομία. Διανύοντας ήδη το δεύτερο έτος της πανδημίας, οι αντοχές της οικονομίας αλλά και της κοινωνίας δοκιμάζονται σκληρά, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο. Η ένταση και η διάρκεια της πανδημίας έχει ξεπεράσει αναμφίβολα όλες τις προβλέψεις και δυστυχώς η επιστροφή στην κανονικότητα φαίνεται να καθυστερεί και σίγουρα είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πορεία των εμβολιασμών.

Η Πολιτεία έχει μετριάσει το αποτόπωμα των επιπτώσεων και - μέσω των παρεμβάσεων της - έχει ήδη λάβει, αλλά και προτίθεται να λάβει μέτρα στήριξης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων που αγγίζουν τα 38 δισ. ευρώ, περίπου 23% του ΑΕΠ του 2020. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο αυτό, έχουν ληφθεί μέτρα στήριξης συνολικού ύψους 24 δισ. ευρώ για το 2020 και επιπλέον υπάρχει εκτίμηση για 14 δισ. ευρώ για το 2021, που αναλόγως των υγειονομικών εξελίξεων μπορεί να αυξηθεί περαιτέρω.

Όμως, η έξαρση της πανδημίας και η μεγάλη χρονική διάρκειά της, θα φέρει αντιμέτωπα πολλά νοικοκυριά και επιχειρήσεις με αδυναμία πληρωμών. Η επανεκκίνηση της οικονομίας αποτελεί βασικό αίτημα του επιχειρηματικού κόσμου και της κοινωνίας των πολιτών γενικότερα, αλλά ταυτόχρονα κυρίαρχη πρόκληση για το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης. Το φορολογικό εργαλείο αποτελεί αναπόφευκτα βασικό άξονα κάθε πολιτικής επαναφοράς σε τροχιά ομαλότητας και ανάπτυξης. Βασικός στόχος παραμένει η εκούσια συμμόρφωση υγιών επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων και όχι η πίεση σε φορολογούμενους που αγωνίζονται για την οικονομική τους επιβίωση. Παρά τα αυξανόμενα προβλήματα, εξαιτίας της υγειονομικής κρίσης, η κουλτούρα πληρωμών που είχε δημιουργηθεί πριν την εμφάνιση της υγειονομικής κρίσης θα πρέπει να διατηρηθεί, ώστε να μην εμφανιστούν φαινόμενα δημοσιονομικού εκτροχιασμού. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει η Πολιτεία να στηρίζει τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, όχι

μόνο με άμεσες επιδοτήσεις αλλά κυρίως με φορολογικές ελαφρύνσεις και χρονικές αποκλιμακώσεις, ιδίως των ήδη δικαιολογημένα καθυστερημένων οφειλών, τόσο για το 2021 όσο και για το 2022.

Μπορεί η πανδημία να ανέβαλε για ένα εύλογο χρονικό διάστημα τη μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος, αλλά η κρίση μπορεί να δράσει ως επιταχυντής για τη χάραξη μιας νέας φορολογικής πολιτικής, πιο δίκαιης και με πολλαπλασιαστικά αναπτυξιακά οφέλη για την οικονομία. Η ανακούφιση των υπερβολικά φορολογούμενων οικονομικών μονάδων, αλλά και ο εκσυγχρονισμός της φορολογικής διοίκησης, μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην επόμενη μέρα της ελληνικής οικονομίας.

Μετά από τρία προγράμματα προσαρμογής, δέκα χρόνια λιτότητας και μέχρι την έναρξη της πανδημίας, η ελληνική οικονομία πληρούσε σχεδόν όλες τις προϋποθέσεις για να επιτευχθούν υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης και να αρχίζουν να ανταμείβονται οι θυσίες των πολιτών. Δυστυχώς, η υγειονομική κρίση ξέσπασε σε μια περίοδο ανάκαμψης και ελπιδοφόρων μηνυμάτων που ανέβαλαν αυτές τις αναπτυξιακές προοπτικές. Η δημοσιονομική προσαρμογή που επιτεύχθηκε τα χρόνια των μνημονίων, είχε ως αφετηρία την αύξηση των φορολογικών εσόδων. Οι θυσίες των πολιτών θα πρέπει να επιβραβευσθούν και ιδιαίτερος των συνεπών φορολογικά επιχειρήσεων και ιδιωτών, αλλά και της μεσαίας τάξης. Σε [προηγούμενη μελέτη του ΟΕΕ](#)¹ είχαμε αναφέρει 21 προτάσεις για την επιβράβευση των συνεπών φορολογούμενων.

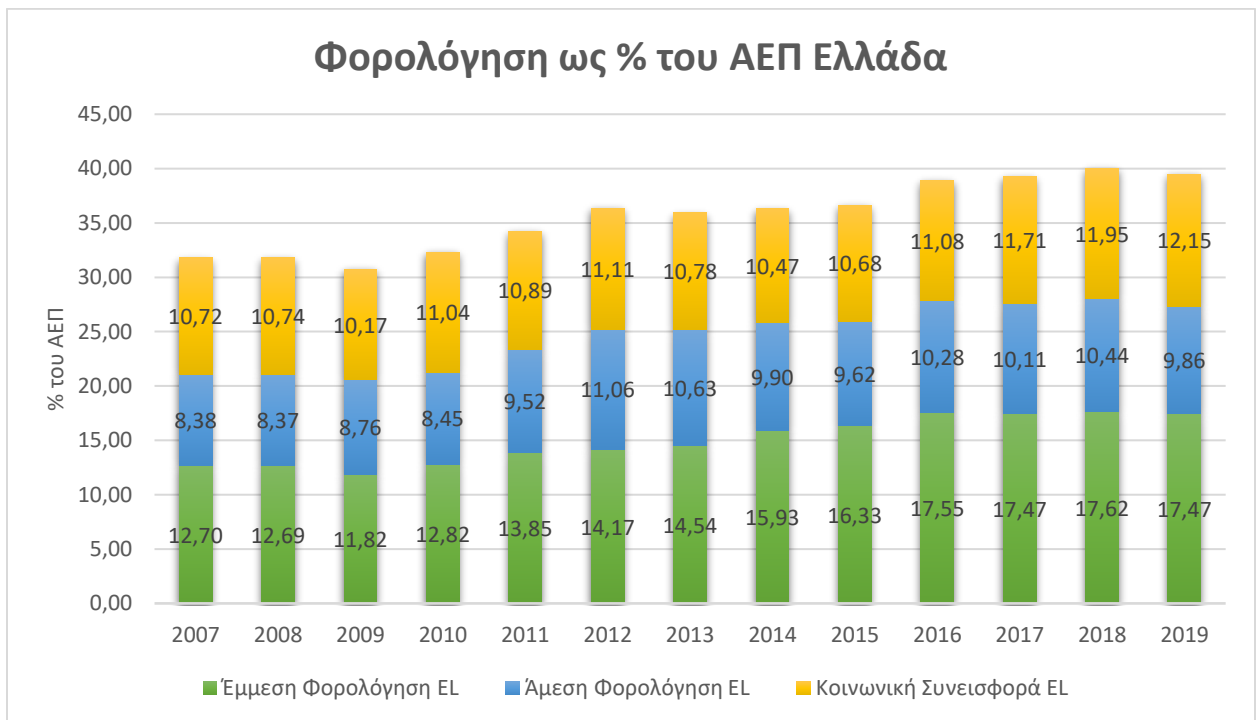
Οι Κυβερνήσεις, ιδιαίτερα τα χρόνια των προγραμμάτων προσαρμογής, μετά από παροτρύνσεις των εταιρών, αύξησαν τους φορολογικούς συντελεστές, ως ένα μέτρο με άμεση επίδραση στα φορολογικά έσοδα. Αυτή η μεταρρύθμιση μπορεί πρόσκαιρα να έφερε έσοδα στα δημόσια ταμεία αλλά είχε αρνητικές επιπτώσεις, τόσο στην

¹ ΟΕΕ: 21 παρεμβάσεις για επιβράβευση των συνεπών φορολογούμενων, 4/11/2020.

ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων όσο και γενικότερα στις αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας μας. Σε αυτό το σημείο θα ήταν χρήσιμο να παραθέσουμε κάποια στοιχεία για τη φορολόγηση καθώς και τη σύνθεσή της. Αρχικά, τα φορολογικά έσοδα κατά την περίοδο 2009-2019, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αυξήθηκαν κατά 8,7%, ευθυγραμμίζοντας τα έσοδα της χώρας μας με τον μέσο όρο των άλλων Ευρωπαϊκών χωρών. Πιο συγκεκριμένα για το 2019, τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα υπολογίζονται σε 39,5% του ΑΕΠ, ενώ στις χώρες της ευρωζώνης είναι στο 40,5% του ΑΕΠ. Βέβαια στη χώρα μας υπάρχει το εξής παράδοξο: να υστερούμε σε έσοδα από την άμεση φορολόγηση σε σχέση με τις άλλες χώρες της ευρωζώνης, αλλά να παρουσιάζουμε πολύ υψηλότερα έσοδα από την έμμεση φορολόγηση. Χαρακτηριστικά:

1. **Άμεση Φορολόγηση:** Σύμφωνα με [τα τελευταία στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#), τα έσοδα της άμεσης φορολόγησης υπολογίζονται σε 9,9% του ΑΕΠ για το 2019, έναντι 13,2% του ΑΕΠ στις χώρες της ευρωζώνης. Αν και μπορούμε να παρατηρήσουμε την υστέρηση εσόδων που υπάρχει στη χώρα μας, ιδιαίτερη μνεία αλλά και προσοχή θα πρέπει να δοθεί στο ότι η μεταβολή κατά την περίοδο 2009-2019 είναι 1,1%, ακολουθώντας την πορεία των χωρών της ευρωζώνης που για την ίδια περίοδο η μεταβολή είναι της τάξεως του 1,3%. Αυτό βέβαια εγείρει διάφορες επιφυλάξεις, αφού η χώρα μας κατά την περίοδο αυτή βρισκόταν κατά κύριο λόγο σε μνημονιακή επιτήρηση. Επίσης, η κόπωση των πολιτών και των επιχειρήσεων από την υψηλή φορολόγηση γίνεται εμφανής, αφού η χώρα μας, αν και έχει πολύ υψηλούς συντελεστές στη φορολογία εισοδήματος, στα φυσικά πρόσωπα και στις επιχειρήσεις, δεν αυξάνει τα έσοδά της. Άρα κρίνεται επιτακτικός ο μετασχηματισμός της φορολογικής πολιτικής, με διεύρυνση της φορολογικής βάσης και πάταξη της φοροδιαφυγής.
2. **Έμμεση Φορολόγηση:** Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα έσοδα της έμμεσης φορολόγησης για το 2019 υπολογίζονται σε 17,5% του ΑΕΠ για την Ελλάδα έναντι 13,3% του ΑΕΠ για τις χώρες της

ευρωζώνης. Μάλιστα η χώρα μας παρουσιάζει σημαντική αύξηση των εσόδων, της τάξεως του 5,7%, για την περίοδο 2009-2019, που είναι και υψηλότερη στο σύνολο των χωρών της ευρωζώνης. Αυτό οφείλεται κυρίως στους αυξημένους φορολογικούς συντελεστές αλλά και στον εκσυγχρονισμό της φορολογικής διοίκησης και στη χρήση ηλεκτρονικών πληρωμών.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Data on Taxation

Η ραγδαία αύξηση της χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών είχε οφέλη για την οικονομία, αφού βοήθησε στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, αλλά και περιορίσε δραστικά τη φοροδιαφυγή. Όπως προκύπτει από πρόσφατη μελέτη του IOBE², η μεγάλη αύξηση της χρήσης καρτών στις καθημερινές συναλλαγές συνέβαλε τουλάχιστον στο 17% της ετήσιας αύξησης των εσόδων από ΦΠΑ που καταγράφηκε το 2019. Βέβαια, η ισχυρή άνοδος της χρήσης καρτών στη χώρα την τελευταία πενταετία δεν κατάφερε να εξαλείψει τη διαφορά σε σχέση με το μέσο

² IOBE (2021): Ηλεκτρονικές πληρωμές στην Ελλάδα: Πολιτικές και επιδράσεις στη χρήση καρτών, 2015-2020, Μάρτιος 2021

επίπεδο χρήσης καρτών της ΕΕ. Ειδικότερα, η αξία συναλλαγών με κάρτα, ως ποσοστό της κατανάλωσης νοικοκυριών, ανήλθε σε 21,1% στην Ελλάδα το 2019, από 7% το 2015. Παραμένει όμως σημαντικά χαμηλότερα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (31,7%) και της ΕΕ - 28 (39,5%). Με δεδομένο ότι το επίπεδο χρήσης καρτών στην Ελλάδα παραμένει χαμηλό σε σχέση με άλλες χώρες της ΕΕ, υπάρχει περιθώριο για μεγαλύτερο δημοσιονομικό όφελος από συνέχιση της εξάπλωσης της χρήσης των ηλεκτρονικών πληρωμών.

Η χρήση των ηλεκτρονικών πληρωμών είχε αντίκτυπο όμως και στη φοροδιαφυγή και ιδιαίτερα στην υστέρηση εσόδων ΦΠΑ (VAT GAP) που αποτελεί και ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Ειδικότερα, στη διάρκεια της πανδημίας υπάρχουν φόβοι ότι υστέρηση των εσόδων ΦΠΑ θα αυξηθεί δραματικά, από τα 140 δις. ευρώ το 2018 στις χώρες της Ευρώπης, στα 160 δις. ευρώ το 2020. Για το 2018, η Ελλάδα εμφανίζει τη δεύτερη υψηλότερη υστέρηση στον ΦΠΑ (VAT gap) στην ΕΕ, ίση με 30,1% των δυνητικών εσόδων ΦΠΑ (6,6 δις. ευρώ)³, επίδοση σαφώς βελτιωμένη σε σχέση με το 2017 όπου ξεπερνούσε τα 7,2 δις. ευρώ. Ωστόσο, βρισκόμαστε πολύ μακριά από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο που ανέρχεται σε 12,3%. Άλλωστε, θα πρέπει να περιμένουμε για να δούμε και τις επιπτώσεις της πανδημίας στην εξέλιξη αυτών των εσόδων.

Προτάσεις Φορολογικής Πολιτικής

- 1. Η αλλαγή του μίγματος της Φορολογικής Πολιτικής:** Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην αύξηση των εσόδων από την άμεση φορολόγηση, με ταυτόχρονη αποφυγή συγκέντρωσης υψηλών εσόδων από την έμμεση φορολογία, η οποία θεωρείται στην πλειοψηφία των περιπτώσεων αρκετά άδικη, γιατί επιβαρύνει εξίσου όλα τα εισοδηματικά στρώματα. Ο προοδευτικός χαρακτήρας

³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020): Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States

των συντελεστών της άμεσης φορολογίας, καθιστά τους άμεσους φόρους δικαιότερους από τους εμμέσους, που έχουν οριζόντιο χαρακτήρα ανεξάρτητα από το ύψος του εισοδήματος του φορολογουμένου. Η έμμεση φορολογία θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως μοχλός άσκησης καταναλωτικής πολιτικής για αποφυγή κατανάλωσης συγκεκριμένων προϊόντων ή το αντίθετο. Η διακριτική χρησιμοποίηση αυτού του μοχλού είναι απαραίτητη στην υλοποίηση άλλων απαιτήσεων της ευρωπαϊκής, αλλά και εγχώριας πολιτικής, στην αγωνιώδη προσπάθεια της χώρας για ανάπτυξη. Βέβαια, θα πρέπει να τονισθεί, ότι σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να προέλθει η αυξημένη συγκομιδή άμεσων φόρων από την αύξηση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος ή της περιουσίας. Έχει αποδειχθεί, ότι η χρήση τέτοιων πολιτικών είναι ανασταλτικός παράγοντας στη δημιουργία εισοδήματος από τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, αλλά και περιουσίας από τα τελευταία. Μια λύση, που έχει αναφερθεί πολλές φορές στο δημόσιο διάλογο, είναι η διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ⁴, για δηλώσεις Φυσικών Προσώπων του 2019 (φορολογικό έτος 2018), περίπου 10% των φυσικών προσώπων δήλωσαν μηδενικό εισόδημα, 21% δήλωσαν ετήσιο εισόδημα 1.000 ευρώ, ενώ περίπου έξι στους δέκα (58,9%) δήλωσαν κάτω από 10.000 ευρώ. Εξίσου ανησυχητικό και άξιο αναφοράς είναι ότι τα φυσικά πρόσωπα με δηλωθέν φορολογητέο ποσό άνω των 26.000 ευρώ, είναι μόνο το 10% και πάνω από το 62% των φόρων εισοδήματος φυσικών προσώπων. Επίσης, μια άλλη στρέβλωση του φορολογικού συστήματος είναι ότι περισσότερες από έξι στις δέκα επιχειρήσεις (64%) δήλωσαν ζημιогόνες ή έκαναν μηδενική δήλωση.

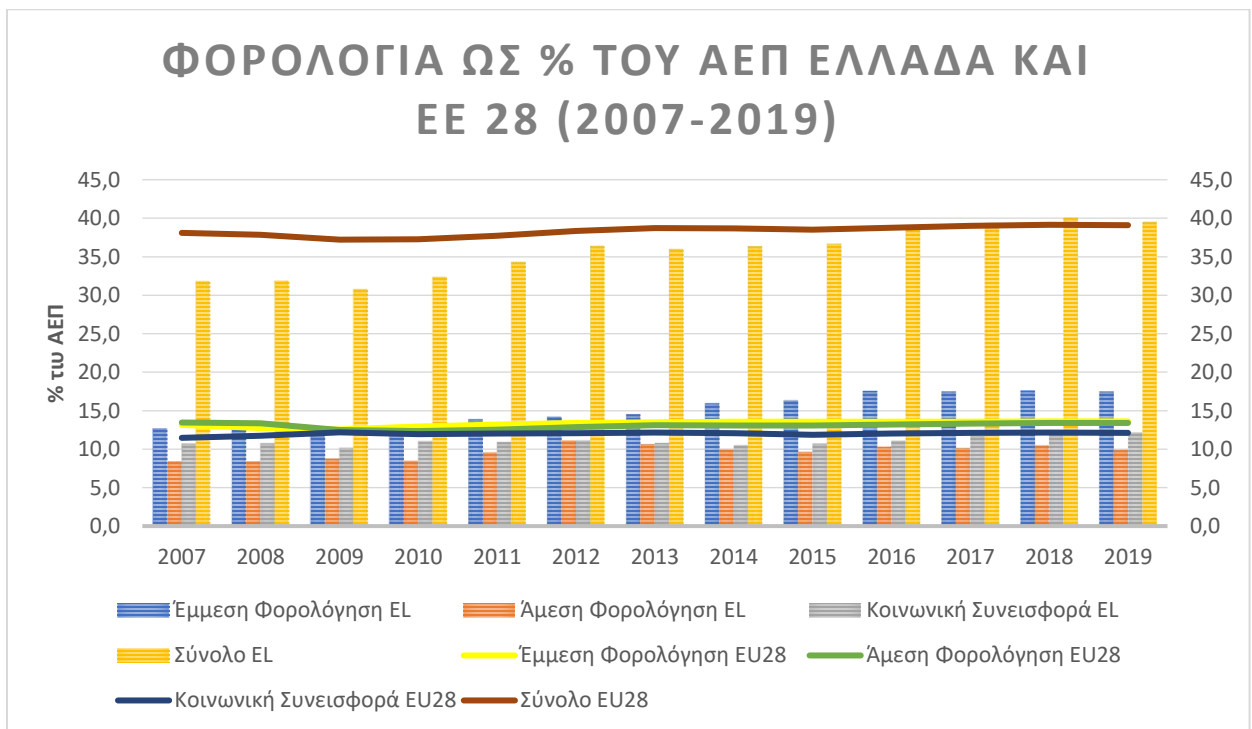
Η άσκηση ορθής φορολογικής πολιτικής θα μπορέσει να μειώσει δραστικά τις ανισότητες και να δημιουργήσει ένα κράτος δικαίου. Αυτό θα γίνει μέσω μεταρρυθμίσεων και κινήτρων, τόσο για τα φυσικά πρόσωπα όσο και για τα νομικά. Η μείωση της φοροδιαφυγής αποτελεί στοιχείο για την επόμενη μέρα και

⁴ ΑΑΔΕ, Ετήσια Στατιστικά Στοιχεία, Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων 2018

εξαιτίας της υγειονομικής κρίσης, η κυβέρνηση οφείλει να εξετάσει νέες προτάσεις και να αποφύγει πρακτικές του παρελθόντος (αύξηση φορολογικών συντελεστών). Ο Νόμος 4646/2019 για τη φορολογική μεταρρύθμιση είναι ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, αφού μειώνει αισθητά τους φορολογικούς συντελεστές (μείωση σε 9% έως εισόδημα 10.000 € για τα Φυσικά Πρόσωπα) και δίνει κίνητρα για μείωση της φοροδιαφυγής. Προς αυτήν την κατεύθυνση, θα πρέπει να προχωρήσουμε σε μείωση του Φορολογικού Συντελεστή των Νομικών Προσώπων από 24% σε 20%, όπως και κατάργηση του Τέλους Επιτηδεύματος, γεγονός που θα φέρει τη χώρα μας σε ευνοϊκότερη θέση για προσέλκυση νέων επενδύσεων. Επίσης, επιτακτική κρίνεται η ανάγκη για ένα σταθερό και ιδιαίτερα απλοποιημένο τόσο στο περιεχόμενο, όσο και στον όγκο, φορολογικό σύστημα, με παύση των συνεχών μεταβολών των φορολογικών νόμων. Τέλος, χρειάζεται άμεση αναμόρφωση των Νόμων 4172/2013 (Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος) και 4174/2013 (Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας) με σχετική νομοθετική κωδικοποίηση, με εξορθολογισμό και περιορισμό των υπερβολικών διοικητικών κυρώσεων (προστίμων).

- 2. Μείωση της Φορολογικής Επιβάρυνσης της Εργασίας:** Στο άρθρο 31 του Νόμου 4756/2020 ορθώς μειώνονται οι ασφαλιστικές εισφορές των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα κατά τρεις (3) μονάδες, προσωρινά για το 2021. Οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές αποτελούσαν τροχοπέδη για τη ανάπτυξη των επιχειρήσεων, αλλά και για την πρόσληψη νέου προσωπικού, που τόσο έχουμε ανάγκη. Επίσης, η αποσύνδεση των ασφαλιστικών εισφορών από το φορολογητέο εισόδημα για τους ελεύθερους επαγγελματίες αναμφίβολα είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και μειώνει τη φοροδιαφυγή. Τέλος, η κατάργηση της εισφοράς αλληλεγγύης αλλά και η μονιμοποίηση της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών, μόνο οφέλη μπορεί να έχει στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων και στη προσέλκυση υψηλά καταρτισμένου προσωπικού.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του ΟΟΣΑ⁵, η φορολογική επιβάρυνση για τον μέσο εργαζόμενο στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 0,2 εκατοστιαίες μονάδες από 41,0% το 2018 σε 40,8% το 2019. Η μέση φορολογική επιβάρυνση του ΟΟΣΑ το 2019 ήταν 36,0% (2018, 36,1%). Το 2019 η Ελλάδα είχε τη 14η υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση μεταξύ των 36 χωρών μελών του ΟΟΣΑ, σε σύγκριση με την 13η το 2018.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Data on Taxation

Όμως, αυτή η υψηλή φορολόγηση της εργασίας ενδυναμώνει τη φοροδιαφυγή ενώ πλήττει το εισόδημα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων. Τέλος, δίνει τροφή στους εργαζομένους και στις επιχειρήσεις για αναζήτηση εναλλακτικών, με στόχο την αύξηση των εσόδων τους. Άρα, η Πολιτεία οφείλει να εξερευνήσει τις προοπτικές μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας.

⁵ OECD (2020): Taxing Wages 2020, Greece

3. **Η εφαρμογή ενός νέου συστήματος φορολογίας εισοδήματος με βάση το καθαρό εισόδημα** (Πρόταση ΟΕΕ⁶). Επανερχόμαστε στην πρότασή μας, για καθιέρωση ενός ενιαίου συστήματος φορολογίας εισοδήματος για φυσικά πρόσωπα, μισθωτούς, αυτοαπασχολούμενους και ατομικές επιχειρήσεις, με φορολόγηση του καθαρού εισοδήματος (**έσοδα - έξοδα**) για όλους. Στα έξοδα προτείνεται να υπάγονται όλες οι συναλλαγές που έχουν γίνει με πλαστικό χρήμα (ηλεκτρονικά, μέσω χρεωστικών και πιστωτικών καρτών) και λιγότερο με μετρητά. Στόχος, να δώσουμε ισχυρότατο κίνητρο στον φορολογούμενο να απαιτεί την έκδοση απόδειξης. Η υιοθέτηση ενός τέτοιου συστήματος μόνο οφέλη μπορεί να έχει τόσο για τους φορολογούμενους, όσο και για τα δημόσια έσοδα.
4. **Αναθεώρηση αντικειμενικών αξιών με κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια.** Παρά την κοινώς αποδεκτή διαπίστωση της ανάγκης αναθεώρησης των αντικειμενικών αξιών της ακίνητης περιουσίας λόγω της οικονομικής κρίσης που διανύει η χώρα μας, μέχρι σήμερα η Κυβέρνηση δεν έχει προβεί σε αναπροσαρμογή των αντικειμενικών τιμών των ακινήτων ώστε να συγκλίνουν με τις τιμές της αγοράς. Το σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων θα πρέπει να διαμορφώνεται στη βάση κοινωνικών και οικονομικών κριτηρίων, να είναι πραγματικό, αξιόπιστο και δίκαιο. Οι αντικειμενικές αξίες πρέπει να επαναξιολογηθούν και να ισχύουν με βάση την εμπορική, τουριστική, κοινωνική και οικονομική εξέλιξη της συγκεκριμένης περιοχής.
5. **Φοροδιαφυγή:** Το ισχύον σύστημα φορολογίας εισοδήματος συνδέεται και σε πολλές περιπτώσεις ευνοεί την υψηλή φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή. Σύμφωνα

⁶ Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος (2018): Πρόταση ΟΕΕ για την εισαγωγή ενός νέου συστήματος φορολογίας εισοδήματος με βάση το καθαρό εισόδημα (έσοδα – έξοδα)

με πρόσφατες μελέτες^{7,8} που υπάρχουν στη διεθνή βιβλιογραφία, η παραοικονομία στην Ελλάδα αγγίζει ετησίως τα 50 δισ. ευρώ ή 29%-30% του ΑΕΠ, ενώ η φοροδιαφυγή κυμαίνεται μεταξύ των 18-20 δισ. ευρώ. Μάλιστα το μεγαλύτερο μέρος της φοροδιαφυγής έρχεται από το μέρος της άμεσης φορολόγησης. Η χώρα μας παρουσιάζει πολύ υψηλή παραοικονομία δυσανάλογη των επιπέδων άλλων ανεπτυγμένων χωρών. Σίγουρα η ευρεία χρήση των ηλεκτρονικών πληρωμών, αλλά και η διασύνδεση των ταμειακών μηχανών αποτελούν βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση. Όμως, δεν είναι σίγουρο ότι επαρκούν. Για αυτό θα πρέπει να δοθούν κίνητρα στους φορολογούμενους και ιδιαίτερος στους συνεπείς, όπως μείωση φορολογικών και ασφαλιστικών εισφορών.

Για το ΟΕΕ, το πρόβλημα δεν σχετίζεται μόνο με την υστέρηση εσόδων για το κράτος, αλλά κυρίως με την κουλτούρα που καλλιεργείται στον πολίτη. Οι θέσεις του ΟΕΕ για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής αναφέρονται σε:

- I. Σταθερό φορολογικό πλαίσιο, με κανόνες για όλους, χωρίς εξαιρέσεις, χωρίς χαριστικές φοροαπαλλαγές, χωρίς αυτοτελή φορολόγηση εισοδημάτων, το οποίο θα ανταποκρίνεται στο αίσθημα δικαίου, το οποίο χρειάζεται ο Έλληνας πολίτης.
- II. Προώθηση μεταρρύθμισης για απλοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας, ώστε να είναι απλή και κατανοητή για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Η πολυνομία και οι συχνές αλλαγές του φορολογικού συστήματος, η ύπαρξη πολλών φορολογικών νομοθετημάτων και η συνεχής αναθεώρηση - τροποποίησή τους, δημιουργούν σύγχυση και παρερμηνείες, οι οποίες εντείνουν τα φαινόμενα της φοροαποφυγής.

⁷ Anastasiou Athanasios & Kalamara Eleni & Kalligosfyris Charalampos, (2020): "[Estimation of the size of tax evasion in Greece](#)," Bulletin of Applied Economics, Risk Market Journals, vol. 7(2), pages 97-107

⁸ IMF, (2019): Explaining the shadow economy in Europe: size, causes and policy options, Ben Kelmanson, Koralai Kirabaeva, Leandro Medina, Borislava Mircheva and Jason Weiss, WP/19/278

Η κωδικοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας, έργο τεράστιο και δυσχερές, εξαιτίας του κατακερματισμένου και πολύστικτου χαρακτήρα της, θα συμπίεσει το κόστος φορολογικής συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις αλλά και για τον απλό πολίτη, θα αυξήσει την παραγωγικότητα του επαγγελματία φοροτεχνικού και θα μειώσει την ακούσια φοροδιαφυγή που εδράζεται ακριβώς στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος.

III. Εντατικοποίηση του ελεγκτικού μηχανισμού για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, παράλληλα με τον εκσυγχρονισμό του συστήματος της φορολογικής δικαιοσύνης. Ενίσχυση ποσοτική και ποιοτική του ανθρώπινου δυναμικού, χρήση σύγχρονων τεχνολογιών, απλοποίηση διαδικασιών, εστίαση στην πρόβλεψη και αποτροπή και όχι στον κολασμό, θα επιδράσουν θετικά στα φορολογικά έσοδα αναβαθμίζοντας ταυτόχρονα τη σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στον φορολογούμενο και τη φορολογική αρχή.

6. Ψηφιακός Εκσυγχρονισμός Φορολογικής Διοίκησης: Η αναβάθμιση των φορολογικών αρχών και η ενσωμάτωση νέων ψηφιακών εργαλείων θα βοηθήσουν στη μείωση της φοροδιαφυγής, αλλά και στην ταχεία διεκπεραίωση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων. Το «Data Mining», δηλαδή η αναζήτηση και η επεξεργασία φορολογικών και μη πληροφοριών από μεγάλες βάσεις δεδομένων - ακόμα κι από τα social media - είναι μια μέθοδος ανάλυσης με πολλαπλασιαστικά οφέλη. Επίσης, η υιοθέτηση της Τεχνητής Νοημοσύνης, μόνο οφέλη θα αποφέρει στην πάταξη της φοροδιαφυγής και στην αύξηση των δημοσίων εσόδων. Βέβαια, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η κατάλληλη κατάρτιση του στελεχιακού δυναμικού. Πρόσφατα, ο Υπουργός Οικονομικών ανακοίνωσε ότι ο ψηφιακός εκσυγχρονισμός της ΑΑΔΕ θα ενταχθεί στα έργα που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης.

7. Περιορισμός των αποφάσεων και εγκυκλίων: Έκδοση μιας ενιαίας εγκυκλίου για κάθε νόμο ή τουλάχιστον για κάθε φορολογικό αντικείμενο, σε σύντομο χρονικό διάστημα από τη δημοσίευση των νόμων. Η παραπομπή σε πλήθος

εγκυκλίων που συνοδεύουν τα νομοσχέδια, οδηγεί σε καθυστερήσεις και διατήρηση της αβεβαιότητας.

Παρεμβάσεις άμεσης εφαρμογής 2021-2022

Η Ελληνική Κυβέρνηση και οι πολίτες της, με τη λήξη των έκτακτων παρεμβάσεων για την καταπολέμηση των επιπτώσεων της πανδημίας, θα έχουν να αντιμετωπίσουν ένα σοβαρό πρόβλημα: τη ραγδαία επιδείνωση του ιδιωτικού χρέους το οποίο στο τέλος του 2020, ξεπέρασε τα 242 δισ. ευρώ⁹. Χρέη τα οποία είχαν συσσωρευθεί τα προηγούμενα χρόνια λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης και αυξήθηκαν περαιτέρω εξαιτίας της πρόσφατης κρίσης.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν υπάρξει εισηγήσεις προκειμένου να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη στήριξη των επιχειρήσεων όταν θα λήξουν τα οριζόντια μέτρα στήριξης. Εξίσου σημαντική είναι η παράταση της δημοσιονομικής χαλάρωσης για το 2021 και το 2022. Η Ελλάδα, έχει δεσμευθεί για πρωτογενή πλεονάσματα 3,5% για τα επόμενα χρόνια, αλλά εξαιτίας της πανδημίας θα πρέπει να υπάρχει δημοσιονομική χαλάρωση.

Οι παρεμβάσεις, οι οποίες οφείλουν να είναι καιρικές και στοχευμένες, θα πρέπει να εστιάζουν κυρίως σε βιώσιμες επιχειρήσεις και ιδιαίτερος σε Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜμΕ) και ελεύθερους επαγγελματίες, που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία¹⁰, αντιπροσωπεύουν το 99,9% των επιχειρήσεων, δημιουργούν το 63,5% της προστιθέμενης αξίας και προσφέρουν το 87,9% σε όρους απασχόλησης. Από την άλλη πλευρά όμως, είναι πιο ευάλωτες σε εξωγενείς κραδασμούς σαν τη σημερινή υγειονομική κρίση.

⁹ Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής (2021): Έκθεση Δ τριμήνου 2020.

¹⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019 SBA Fact Sheet

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, από τα 242,6 δισ. ευρώ του χρέους, το μεγαλύτερο ποσό, 108,1 δισ. ευρώ είναι στην εφορία, τα 37,5 δισ. ευρώ στα ασφαλιστικά ταμεία και 97 δισ. ευρώ σε τράπεζες και Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις.

Προτάσεις ΟΕΕ για ομαλή επιστροφή στην κανονικότητα την επόμενη διετία:

- Πάγιο αίτημα του ΟΕΕ είναι η κατάργηση της εισφοράς αλληλεγγύης αφού πρόκειται για ένα έκτακτο μέτρο, το οποίο τείνει να καθιερωθεί σε μόνιμο. Τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή ώστε να υλοποιηθεί η κατάργησή της, που θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του καθαρού εισοδήματος.
- Κλιμακωτή κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος. Μείωση κατά 50% του τέλους επιτηδεύματος για τα εισοδήματα του 2021 και κατάργηση από το 2022 για επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες.
- Από το 2021 μειώνονται κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες οι ασφαλιστικές εισφορές των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα. Να ισχύσει και το 2022 για να τονωθεί η απασχόληση.
- Παράταση 6 μηνών των επιχορηγήσεων από το πρόγραμμα «Γέφυρα».
- Άμεση εφαρμογή του προγράμματος «Γέφυρα 2» για τις επιχειρήσεις, χωρίς καθυστερήσεις και με διάρκεια επιχορήγησης το 1 έτος.
- Μείωση της προκαταβολής φόρου και για το 2021. 50% για τις επιχειρήσεις που θα παρουσιάσουν πώση τζίρου έως 30% το 2021, και μείωση 100% για τις επιχειρήσεις με μεγαλύτερες απώλειες εσόδων.
- Δυνατότητα αναστολών συμβάσεων εργασίας για όλο το 2021 για τους κλάδους που έχουν θιγεί περισσότερο, εστίαση και τουρισμό.
- Επέκταση του προγράμματος ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ για το 2021 και 2022. Απαραίτητος όρος η δυνατότητα συμμετοχής σε επιχειρήσεις, οι οποίες εμφανίζουν μείωση του τζίρου τους τουλάχιστον κατά 20% την προηγούμενη χρονιά.

- Μείωση ΕΝΦΙΑ για το 2021, που να είναι άμεσα εξαρτημένη με το ποσοστό μείωσης του εισοδήματος φυσικών ή νομικών προσώπων.
- Νέα επιδότηση τόκων δανείων για ενήμερες επιχειρήσεις, 6 μηνών. Η κυβέρνηση υιοθετεί ήδη πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο διάρκειας 3 μηνών.
- Αναβολή του μέτρου για τις υποχρεωτικές ηλεκτρονικές αποδείξεις της τάξεως του 30% για τις φορολογικές δηλώσεις του 2021 και 2022.
- Κατάργηση για ένα έτος των τεκμηρίων διαβίωσης, για τους εργαζομένους που βρίσκονται σε αναστολή εργασίας και λαμβάνουν την αποζημίωση ειδικού σκοπού, καθώς και για τους ελεύθερους επαγγελματίες και μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα που θα παρουσιάσουν μειωμένα εισοδήματα κατά 20%, εξαιτίας της πανδημίας.
- Να εφαρμοστεί στο σύνολο των επιστρεπτέων προκαταβολών η μη επιστροφή του 50%, για μείωση τζίρου άνω του 50%, που αποδεικνύεται μέσω φορολογικών παραστατικών για το αντίστοιχο διάστημα. Προϋπόθεση ότι το ποσό της επιστρεπτέας προκαταβολής υπολείπεται του 30% του τζίρου (εύλογο κέρδος). Αυτό θα τονώσει τη ρευστότητα των επιχειρήσεων και θα διατηρήσει την απασχόληση. Επίσης, κρίνεται επιτακτική η εφαρμογή του προγράμματος για το σύνολο του 2021. Τέλος, **ορθά** η κυβέρνηση έχει διευρύνει την περίοδο αποπληρωμής σε 60 μήνες, ενώ δίνει τη δυνατότητα για έκπτωση 15% στην εφάπαξ καταβολή.
- Νέα ρύθμιση οφειλών σε 120 δόσεις για τα ληξιπρόθεσμα χρέη, που έχουν συσσωρευθεί λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, αλλά και δημιουργήθηκαν εξαιτίας της υγειονομικής κρίσης, τόσο προς την εφορία όσο και προς τα ασφαλιστικά ταμεία.
- Άμεση ρύθμιση των ενήμερων δανείων, αφού η επαναφορά θα έρθει σταδιακά. Την προετοιμασία κοστολογημένων σχεδίων από τις Τράπεζες και τις εταιρείες διαχείρισης δανείων ώστε να παρέχουν διευκολύνσεις για τη σταδιακή επαναφορά στην κανονικότητα, ιδιαίτερα στους ενήμερους πολίτες – επιχειρήσεις,

- όπως η καταβολή της μισής δόσης δάνειου (50%) για το 2021 και η καταβολή των 3/4 (75%) για το 2022, με αντίστοιχη επιμήκυνση των δανειακών τους συμβάσεων.
- Η περαιτέρω ενίσχυση της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων για τόνωση της ρευστότητάς τους μέσω αξιοποίησης κοινοτικών πόρων, αλλά και νέων χρηματοδοτικών εργαλείων από τα πιστωτικά ιδρύματα.
 - Άμεση εφαρμογή του πλαισίου χορήγησης μικροχρηματοδοτήσεων (ν. 4701/2020) για τη χορήγηση δανείων έως 25.000 ευρώ χωρίς εμπράγματα εξασφαλίσεις σε πολύ μικρές επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενους.
 - Άμεση εφαρμογή του καθεστώτος στήριξης των επιχειρήσεων υπό τη μορφή επιδότησης επί των πάγιων δαπανών. Ένα νέο εργαλείο στήριξης των επιχειρήσεων με επιδότηση ποσοστού των πάγιων δαπανών επιχειρήσεων, που πραγματοποιήθηκαν εντός του 2020, και δεν έχουν καλυφθεί από τις ενισχύσεις που έχουν δοθεί έως σήμερα. Θα πρέπει να εξεταστεί η εφαρμογή του και για το 2021.
 - Να διερευνηθεί η δυνατότητα εξαίρεσης των επιδοτήσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας από τον κανόνα de minimis. Η συγκεκριμένη πρόταση θα αποτελέσει ένα πολύτιμο εφόδιο για την εύρυθμη λειτουργία της ελληνικής οικονομίας, αλλά και ταυτόχρονα δεν θα στερήσει κεφάλαια από τις αναπτυξιακές προοπτικές των επιχειρήσεων.
 - Κατάργηση τέλους χαρτοσήμου αφού αποτελεί έναν αναχρονιστικό φόρο. Η πρόθεση κατάργησής του έχει συζητηθεί εκτενώς, αλλά είναι η ώρα να γίνει πράξη.